

З М І С Т

Передмова до українського видання.....	5
Пролог.....	8

РОЗДІЛ 1

Невидима рука (Віддавник часів до 1820 р.).....	13
---	----

РОЗДІЛ 2

На всіх парах (1820 — 1865 рр.).....	43
--------------------------------------	----

РОЗДІЛ 3

Влада грошей (1865 — 1914 рр.).....	73
-------------------------------------	----

РОЗДІЛ 4

Все розпадається (1914 — 1945 рр.).....	103
---	-----

РОЗДІЛ 5

Гармати й масло (1945 — 1966 рр.).....	139
--	-----

РОЗДІЛ 6

Епоха обмежень (1966 — 1980 рр.).....	171
---------------------------------------	-----

РОЗДІЛ 7

Заколот багатих (1980 — 2001 рр.).....	205
--	-----

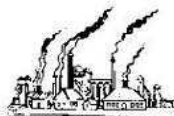
РОЗДІЛ 8

Нове тисячоліття (2001 — 2011 рр.).....	259
---	-----

ЕПІЛОГ

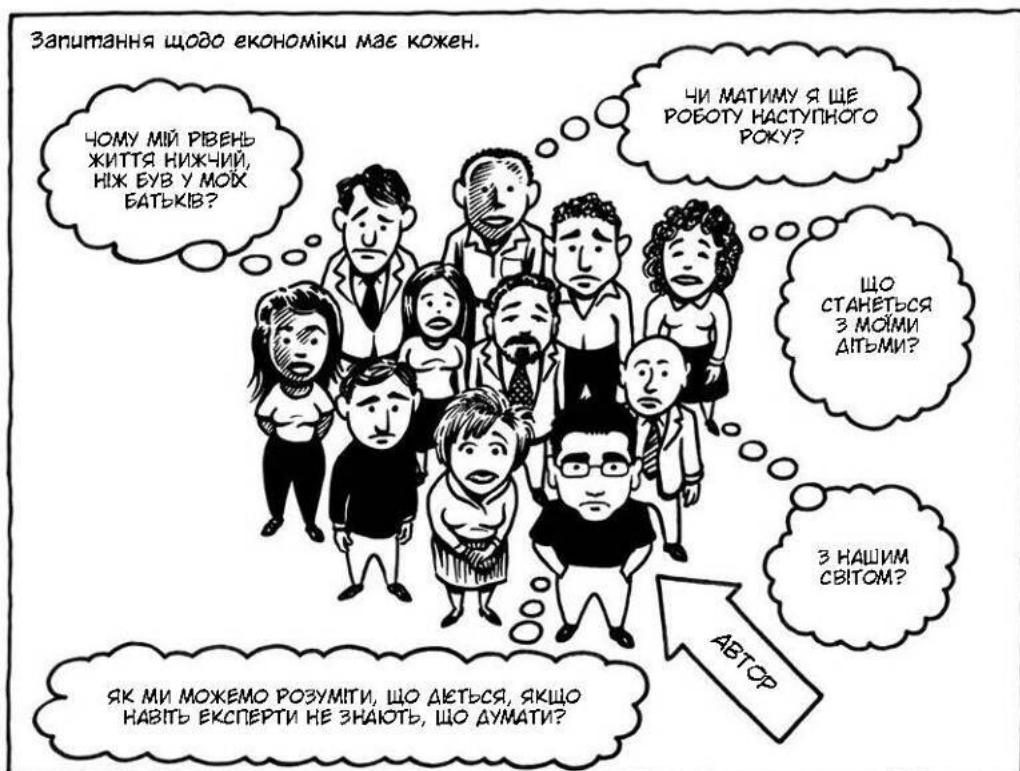
Світ сьогодні (2012 — ... рр.).....	303
-------------------------------------	-----

Про автора.....	312
Про ілюстратора.....	312
Алфавітний покажчик.....	313

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

ПРОЛОГ

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

Я занурився в **ПЕРІОДЖЕРМА**, в праці великих економістів,

і почав бачити **загальну картину**.

І хоча ця загальна картина була складною, жодна з її частин не була надміру важкою для розуміння.

Я бачив, що ця інформація складається в історію, але не міг знайти книги, де б її було викладено доступно. Тож я вирішив написати таку книгу у найдоступнішій з відомих мені форм: у вигляді коміксу.

Я вірю, що ми **МОЖЕМО** зрозуміти історію економіки і що це розуміння зараз потрібне нам як ніколи. Раніше ми намагалися залишити розуміння економіки іншим – і саме тому зараз ми в такій халепі.

Ми – громадяни демократичної країни. Те, за що ми голосуємо на виборах, в остаточному підсумку переважно зводиться до **економіки**. Ми **повинні** розуміти, за що віддаємо свої волоси.

АДАМ СМІТ І ВІЛЬНИЙ РИНОК

Революційна праця Сміта:

За Смітом, одна з причин багатства – *поділ праці*. Він описав майстерню, де 10 робітників виробляли виключно шпильки.

ВИТЯГУЄ
ДРІТ

ВИПРЯМЛЯЄ
ДРІТ

ЗАТОЧУЄ
ВІСТРЯ

НАКЛАДАЄ
ГОЛІВКУ

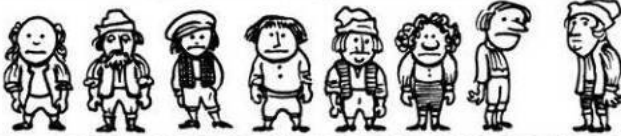
І ТАК
ДАЛІ.

РАЗОМ ВОНИ ВИРОБЛЯЛИ 48 000 ШПИЛЬОК НА ДЕНЬ – ЗНАЧНО БІЛЬШЕ, НІЖ ЯКБИ КОЖЕН З НИХ ПРАЦЮВАВ ОКРЕМО.

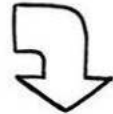

У МЕНЕ НАВІТЬ ОДНА НЕ ВИХОДИТЬ!

Шпилькова майстерня мала зрозумілу організацію: нею керувала одна людина.

АЛЕ ХТО КЕРУВАВ УСІМА ЛЮДЬМИ, ЩО ПРАЦЮВАЛИ НАД БІЛЬШИМИ ЗАВДАННЯМИ, ЯК-ОТ ВИГОТОВИТИ БУХАНЕЦЬ ХЛІБА?

Ніхто не керував. Пекарі працювали не тому, що якийсь Хлібний Планувальник віддавав накази, і не тому, що були святими й хотіли нагодувати людей. Вони працювали, бо бачили в тому вигоду для себе.

«МИ СПОДІВАЄМОСЯ НА СВІЙ ОБІД НЕ З ДОБРОЗІЧЛИВОСТІ М'ЯСНИКА, БРОВАРНИКА ЧИ ПЕКАРЯ, А ТОМУ ЩО ЦЕ ВІДПОВІДАЄ ЇХНІМ ВЛАСНИМ ІНТЕРЕСАМ».

Але ж якщо пекар дбає лише про себе, чому він не чинить ось так?

ХЛІБ / 10 ПЕНСІВ

Відповідь Сміта:

ПЕКАР, МОЖЕ, Й **ХОТІВ БИ** ЗАЛУПИТИ ТАКУ ЦІНУ, АЛЕ ЯКЩО СПРОБУЄ, ІНШІ ПЕКАРІ, ЩО ДЕБАЮТЬ ЛИШЕ ПРО СЕБЕ, ПЕРЕМАНЯТЬ ЙОГО ПОКУПЦІВ.

НАВІТЬ ЯКЩО ВІН – ЄДИНИЙ ПЕКАР У МІСТІ, ВІН НЕ МОЖЕ БУТИ ЗАНАДТО ЖАДІБНИМ. ЯКЩО ВІН ПОЧНЕ ЗАРОБЛЯТИ ШАЛЕНІ ГРОШІ, ІНШІ ЛЮДИ ОБЛИШАТЬ СВОЇ СПРАВИ І ВІДКРИЮТЬ ПЕКАРНІ!

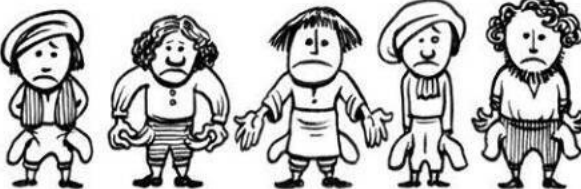
Отже, в економічній системі Сміта **конкуренція** є запорукою чесності. Кожного пекаря – і святого, і скнару, «немовби невидима рука» спрямовує продавати хліб за справедливою ціною: достатньо високою, щоб оплатити витрати та працю пекаря, достатньо низькою, щоби конкуренти не переманили його покупців.

Я ХОТІВ БИ ПІДНЯТИ ЦІНУ, АЛЕ НЕ МОЖУ!

До речі, про витрати: постачальники пекаря, робітники, землевласник та кредитори так само не можуть завищувати ціни, інакше пекар перейде до їхніх конкурентів. І так далі.

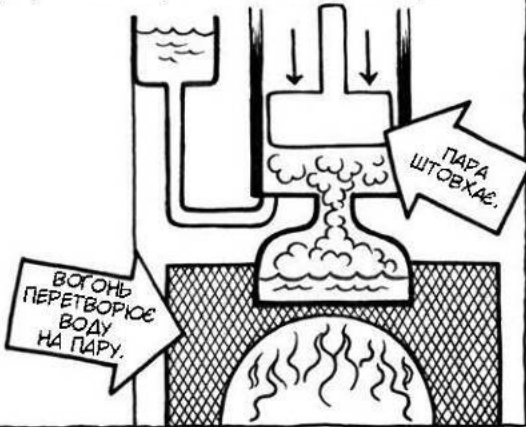

Тож ціна буханця хліба вклjučала справедливу ціну усього, що було задіяно для його виробництва: землі, праці, капіталу. Тобто хліб продавався за його собівартістю для суспільства.

БІЛЬШ-МЕНШ.

Що ж такого революційного було у промисловій революції? **Енергія пари.**

Щоби зрозуміти пару, треба згадати про:

Як і нафта, вугілля – це викопне паливо.

ЦЕ ВСЕ З НАШИХ ЧАСІВ!

У Британії повно вугілля; ще в середньовіччі британці використовували дешеве вугілля замість дорогих дров.

Проте вугільні шахти затоплювалися, і до 1700-х років, як і в прадавні часи, єдиним доступним джерелом енергії для **відкачування води** з шахт були **м'язи**.

А ДОДАТКОВІ РОБІТНИКИ КОШТУЮТЬ ДОРОГО.

БУРЕМНІ ДВАДЦЯТИ

Однією з причин економічного буму була поява численних нових *технологій*.

Наприклад, *автомобілі* існували вже кілька десятиліть, але як предмети розкоші. А тоді з'явився *Генрі Форд* (1863–1947 рр.), дивак із дивними ідеями, як-от:

1908 року Форд розробив надійну і дешево (близько \$850) «Model T». Посипалися замовлення; щоб їх виконати, фабрика постійно вдосконалювалася, аж доки не було винайдено *складальний конвеєр*.

Робота на конвеєрі нестерпна. Був час, коли щомісяця звільнялася половина працівників Форда. Тоді у Форда з'явилася ще одна ідея:

1914 року Форд почав платити *п'ять доларів* за *восьмиводинний* робочий день.

У ті часи сталевар отримував *один* долар за *дванадцятигодичний* робочий день.

А *це* – не економічний злочин?

«Економічний злочин!» – «The Wall Street Journal»

Є Й ДОБРІ НОВИНИ: ЛЮДИ
УСВІДОМИЛИ, ЩО
ТРАДИЦІЙНА ПОЛІТИКА
БІЛЬШЕ НЕ МОЖЕ З ЦИМ
УПОРЯТУВАТИСЯ.

2016 року у Великій Британії Джеремі Корбін, соціаліст, новий лідер партії лейбористів, вразив політичні еліти своїми результатами на виборах до парламенту.

Коли адміністрація Трампа вивела США з Паризької кліматичної угоди, європейці **ПОСИЛИЛИ** власні зобов'язання за нею, перетворивши пустопорожню угоду на дещо краще.

А в США обрання Трампа президентом здійняло нову хвилю участі населення у політиці...

